

ПРИРОДООХОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ

Виходячи із принципу верховенства права, охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, пом'якшення наслідків надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру та якісне прогнозування процесів, що впливають на екологічну ситуацію, повинні стати невід'ємними умовами сталого екологічного і соціального розвитку України та надійними запобіжниками загроз національним інтересам і національній безпеці в екологічній сфері [1, с. 12].

Відповідно до ст. 131-1 Конституції України «в Україні діє прокуратура» [2]. Згідно зі ст. 1 ЗУ «Про прокуратуру» прокуратура України становить єдину систему, яка в порядку, передбаченому цим Законом, здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави [3]. Як вбачається, метою діяльності прокуратури є, зокрема, і захист екологічних прав людини, що закріплені у ст. 50 Основного Закону держави.

Аналіз зазначеного закону засвідчує про відсутність жодного слова, яке б напряму стосувалося діяльності прокуратури у сфері природоохорони та забезпечення екологічної безпеки. Це наводить на висновок, що інститутів природоохорони приділено недостатньо уваги в умовах сьогодення, тому можемо вивести власне екологічні функції органів прокуратури через їхні загальні функції, що закріплені у ст. 2 ЗУ «Про прокуратуру», зокрема до таких належать:

- підтримання державного обвинувачення у суді по справах з приводу недотримання вимог екологічного законодавства, нераціонального та/або нецільового використання природних ресурсів, спеціального природокористування без правовстановлюючих документів тощо;
- представництво інтересів громадянина або держави в суді у передбачених Законом випадках з приводу порушення екологічних прав громадян, нехтування екологічними інтересами держави тощо;
- нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство при розслідуванні екологічних правопорушень;
- нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи

громадян, що є наслідком застосування до громадян заходів кримінальної відповідальності за екологічні правопорушення.

З огляду на критичний стан довкілля в нашій державі, що становить реальну загрозу національній безпеці, та бездіяльність контролюючих органів саме діяльність прокуратури України у цій сфері має стати пріоритетним напрямом і бути спрямованою на своєчасне виявлення порушень природоохоронного законодавства, вжиття заходів щодо їх усунення, відшкодування збитків, завданих довкіллю.

Опрацювання даних Єдиного державного реєстру судових рішень вказує на те, що значна частка позовів на захист інтересів держави в екологічній сфері пред'являється саме органами прокуратури, а не іншими органами, основною діяльністю яких є природоохоронна.

Також слід зазначити, що у системі органів прокуратури України діяла спеціалізована прокуратура з нагляду за додержанням законів у природоохоронній сфері, яка утворювалася у кількості одна на регіон, і на яку, власне, були покладені вищезазначені екологічні повноваження, але вона була ліквідована у 2014 році з мотивів впровадження європейських стандартів в правовій системі України, зокрема і в органах прокуратури.

Повноваження, що належали вказаній спеціалізованій прокуратурі з нагляду за додержанням законів у природоохоронній сфері, фактично, передані новоствореним місцевим прокуратурам. На нашу думку, це не є ефективним, оскільки спеціалізована прокуратура не встигла себе вичерпати. В умовах останніх років нормотворча діяльність у сфері навколишнього природного середовища приймає все більше чітко виражений спеціалізований характер. Триває процес формування законодавства про охорону довкілля, реформування органів екологічного контролю у напрямку їх більш тісної прив'язки до окремих природних об'єктів [4, с. 156]. Крім того, науковці звертають увагу на те, що прокуратура України, починаючи з 2014 року, знаходиться у кризовому стані. Це обумовлено перевантаженістю справами органів прокуратури, а також браком фахівців у зв'язку з масовим відтоком професійних працівників, в тому числі незадоволених реформами, що досить звузили повноваження прокуратури. У кінцевому результаті, можна зазначити, що екологічні справи «губляться» серед інших кримінальних справ і шлях від відкриття кримінального провадження до вироку суду в рази збільшився за часовими рамками.

Список використаних джерел

1. Головкін О.В. Проблемні аспекти діяльності прокуратури України як суб'єкта забезпечення національної безпеки України в екологічній сфері / О.В. Головкін, І.Р. Сказко // Судова апеляція. – 2018. – № 1. – С. 11-19.

2. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
3. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 2-3. – Ст. 12.
4. Руденко М.В. Спеціалізовані прокуратури як складова прокурорської системи України / М.В. Руденко, О.В. Мельник // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Право. – 2013. – № 1077, вип. 15. – С. 153-157.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Канівець Л.А.